

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

Науменко О. А.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри арт менеджменту та івент-технологій
Навчально-науковий інститут практичної культурології
та арт менеджменту Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтва
м. Київ, Україна*

Основою будь-якої, в тому числі й творчої, діяльності є мотиви, спонукальні сили, які стимулюють людину зосередитися на вирішенні завдання.

Мотивація, або мотиваційна сфера – це сукупність усвідомлюваних і неусвідомлюваних мотивів особистості, де основний мотив є провідним, інші – стимулами. Стимулами для мотивації працівників у сфері культури є утворення якісно нових, невідомих раніше цінностей (нові твори мистецтва). Як зазначає О. Лук, мотивація є «двигуном», який запускає в роботу творчі механізми мислення. Розвиток творчого мислення працівників, здійснюється через індивідуальні якості, мотиваційну структуру, ціннісні орієнтації, активність у процесі особливого відбору змісту, форм, методів та засобів творчої діяльності [1, с. 106].

Провідний дослідник психоаналізу ХХ століття Еріх Фромм, який працював у напрямі неофройдизму, розробивши власну теорію «Основні людські потреби» вважав: згідно з теорією, людям притаманні вісім людських потреб, серед яких мотив і стимул є способами реалізації людських цілей.

Людські потреби за Еріхом Фроммом:

1. Взаємозв'язок, де є потреба в стосунках з іншими людьми.
2. Трансцендетальність. Людина має потребу вийти за межі своєї природи.
3. Укорінення – потреба у зв'язку між членами родини.
4. Ідентичність. Фромм уважав, що людині потрібне відчуття індивідуальності, для збереження психічного здоров'я.
5. Орієнтація. Люди шукають опори в науці, релігії, особистій філософії та будь – чому іншому, що дає розуміння світу й того, наскільки вони вписуються в нього.
6. Мотивація і стимуляція – замість звичайного реагування, людина прагне до активної реалізації.
7. Єдність – потреба відчувати єдність з людьми зі свого оточення і загалом зі світом.

8. Ефективність – потреба відчувати власну успішність.

Еріха Фромма вважають одним із провідних і найбільш впливових психологів ХХ століття. Він досліджував суперечливу природу людини і відіграв ключову роль у розвитку гуманістичної психології [2, с. 186].

Розглянемо ще одну теорію мотиваційного впливу на емоційно-психологічний стан працівників закладів культури. Проаналізувавши дослідження канадського психолога Дональда Хебба, про зміни в структурі нейронних зв'язків мозку. На його думку в результаті частой стимуляції нервової системи формуються скоординовані нейронні структури – ансамблі клітин. Рівень активації впливає на самопочуття, благополуччя та поведінку людини. Надмірна активація викликає нервозність, страх, тривогу, напруження, навіть паніку; з іншого боку, відсутність активації призводить до нудьги та незадоволення. Проведені експерименти показали, що кожна людина має свій оптимальний рівень активації, який забезпечує їй ефективне функціонування організму. Тому, важливо знайти оптимальний рівень мотиваційного впливу на емоційно – психологічний стан.

Мотиваційні вектори за Д. Хеббом

1. Пошук комфорту і запобігання дискомфорту.

Види:

– за рахунок задоволення гомеостатичних потреб знижує напруження

– спрямований на боротьбу з нудьгою

2. Пошук стимуляції.

Види:

– засіб боротьби з нудьгою

– заради самої стимуляції

3. Пошук задоволення.

Види:

– задоволення внаслідок зниження напруження

– задоволення від стимуляції

Висновок, що надто проста або надмірно монотонна робота може втомлювати людину, якщо вона змушена займатися нею безперервно протягом тривалого часу (Д. Хебб) [4, с. 31].

У 1940-х і 1950-х роках біхевіорист Кларк Галл запропонував теорію зниження стимулу для пояснення поведінки людини. На думку Галла, усі люди мають «стимули», що є біологічною потребою та мотивують поведінку. Галла уважав, що ці стимули сприяють психологічному чи біологічному збудженню, а також є головними внутрішніми причинами напруженості.

Для підтримки внутрішнього спокою Галл вважав необхідним притлумити стимули, мотиви яких перш за все пов'язані з бажанням.

Відповідно до концепції, поширеними стимулами є голод, спрага і потреба в теплі. Для того, щоб ліквідувати такі стимули люди уживають їжу, п'ють рідину і вдягають теплий одяг або вмикають обігрівачі.

Під впливом робіт відомих психологів, Кларк Галл розробив теорію зниження стимулу, шляхом прагнення тіла досягти певного рівня балансу і підтримувати цей стан. Окрім цієї теорії, він намагався вивести формулу вивчення і поведінки як емпіричний додаток до своїх теорій для глибшого розуміння впливу стимулів на вчинки та думки людини. Результатом його математично-дедуктивної теорії поведінки стала формула де є:

- потенціал збудження, тобто шанс реагування організму на стимул;
- стимул;
- сила спонукання, що визначається обсягом біологічної депривації, психічного стану, коли суб'єкт не має змоги задовольняти деякі основні психічні потреби достатньою мірою впродовж тривалого часу;
- спонукальна мотивація;
- затримка до пошуку підкріплення;
- за наявним раніше обумовленням, визначається сила звички;
- умовно-рефлекторне гальмування;
- втома або гальмування реакції;
- допустима довільна похибка;
- граничне значення реакції необхідної для вивчення.

Галлові експериментальні методи та наукові розробки істотно вплинули на розвиток психології. Однак з огляду на вузько визначені змінні його формули, теорія зниження стимулу здебільшого не береться до уваги. Критики теорії закидають Кларкові Галлу брак пояснення певної поведінки людини, яка жодним чином не знижує спонукання. Чому людина п'є, коли не відчуває спраги? Чому їсть, коли не голодна? Так само митці, чому творять, коли стомлені, не має бажання, сил та натхнення?

Попри недоліки, теорія зниження стимулу Кларка Галла спонукала ціле покоління психологів до вивчення конкретних чинників, що зумовлюють реакцію й поведінку людей [2, с. 89].

На основі вивчення інтересів працівників культури ми бачимо, як відбувається застосування стимулів. Саме вони є винагородою за виконання конкретних завдань, робіт, досягнення певних результатів. Стимули можуть бути як матеріальними, так і моральними. Вдало дібрані стимули формують у свідомості людей мотиви, які спонукають до певних дій.

Залежно від задіяних стимулів поведінка працівників у сфері культури реалізовуватиметься так, щоб отримати бажану винагороду, а саме те, що людина вважає цінним для себе. Винагороди можуть бути зовнішніми і внутрішніми. Результатом цього процесу є досягнення/недосягнення особистих цілей.

З метою досягнення цілей організації та задоволення потреб працівників, процес мотивування передбачає насамперед використання дієвих стимулів. Мова йде про активний вплив, зовнішній поштовх до бажаного розвитку подій, забезпечення цільових дій. [3, с. 197].

Література:

1. Ільїна Н. Психологія творчості та обдарованості. Суми: «Університетська книга» 2022. 234 с.
2. Клейнман П. Психологія 101: факти, теорія, статистика, тести й таке інше! Харків: «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 240 с.
3. Кузьмін О., Мельник О. Основи менеджменту. Київ: «Академвидав», 2007. 464 с.
4. Окландер М., Жарська І. Поведінка споживача. Київ: «Центр учбової літератури» 2021. 208 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-28>

СОЛІДАРНІСТЬ ЯК ПРОЯВ СМИСЛОТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ АРТРИНКУ

Русаков С. С.

*кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри філософської антропології,
філософії культури та культурології*

*Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

У попередніх наших працях ми зосереджувались на вивченні смислотворчого аспекту артринку як феномена культури, було запропоновано перейти від товарного розгляду творів мистецтва до аналізу значень, що виникають внаслідок обігу творів мистецтва [3]. З точки зору культурології, артринок розглядається як складна мережа взаємодій, де в центрі уваги постає не стільки обмін матеріальними об'єктами, скільки циркуляція ідей, смислів, концепцій. Артринок як система взаємозалежних суб'єктів та художніх інституцій постає в нашому дослідженні не лише як новітня екосистема для обігу творів мистецтва, а й як сфера об'єднання та солідарності митців, галеристів, колекціонерів, критиків та інших діячів сучасного артсвіту.

Російсько-українська війна стала суттєвим викликом для низки сфер європейського суспільства, включаючи культуру та мистецтво. Артринок як смисловий простір сучасного культуротворення відіграє, на нашу думку, особливу роль у формуванні солідарності в контексті нинішньої соціокультурної ситуації в Україні: українські та світові митці мають можливість висловити свою позицію про війну використовуючи арттвори, участь або, навпаки, відмову у художніх виставках, проведення тематичних аукціонів та інші активності як